

Hur kan lärmiljön i förskola och skola utvecklas för barn med autism? APERS som ramverk

Autism Program Environment Rating Scale (APERS)

17/2 2026

Klara Wenneborg
Leg. logoped, doktorand
Specialpedagogiska institutionen
Stockholms Universitet
Klara.wenneborg@specped.su.se

1

Agenda

- Bakgrund
- Tidiga insatser
- Lärmiljö
- Vad är APERS?
- Att använda APERS
- Forskningsprojekt i Sverige
- Frågor

2

Bakgrund

- Autism
 - Utvecklingsrelaterad funktionsnedsättning
 - Påverkar delaktighet & lärande i skolan
- Utmaningar i förskolan och skolan
 - Miljön inte alltid matchad med behoven
 - Begränsade kunskaper om autism & evidensbaserad praktik
 - Resursbrist
- Enkätstudie KIND (Bölte et al., 2021)

Tidiga insatser - Socialstyrelsens riktlinjer

- Stödjande omgivning och tidiga insatser viktigt vid autism
- Ge stöd till de som behöver, vänta inte på utredning
- Skolan har ett ansvar för att anpassa miljön så att den fungerar för alla
- Tidiga insatser bör erbjudas vid behov. Exempel på tidiga insatser är stöd från elevhälsan och anpassning av vardagsmiljön, kognitivt och kommunikativt stöd, positivt beteendestöd, mångsidiga insatser i förskola

Viktiga mål vid insatser

- Förhindra negativa konsekvenser (t.ex. psykisk ohälsa)
- Öka livskvalitet och självständighet
- Anpassa miljöer för att öka möjligheter till delaktighet och lärande

Lärmiljö

- Lärmiljö
 - Fysiska, pedagogiska och sociala aspekter
 - Grund för lärande och utveckling
 - Kan påverkas & förbättras - viktigt med systematisk bedömning
- Har saknats ett beforskat verktyg för att bedöma kvaliteten på lärmiljön för förskolebarn och skolbarn med autism
- Autism Program Environment Rating Scale (APERS; Odom et al., 2013)

APERS: Autism Program Environment Rating Scale

- Utvecklat av The National Professional Development Center on Autism (NPDC). Finns i olika versioner för olika åldrar.
- NPDC
 - Finansierat av de amerikanska utbildningsdepartementet mellan 2007 och 2014
 - Målet var att främja användningen av evidensbaserade praktiker för barn och ungdomar med autism
- APERS var en central del av NPDCs arbete: Lärmiljön är grunden – kvaliteten på den påverkar hur väl evidensbaserade praktiker kan implementeras

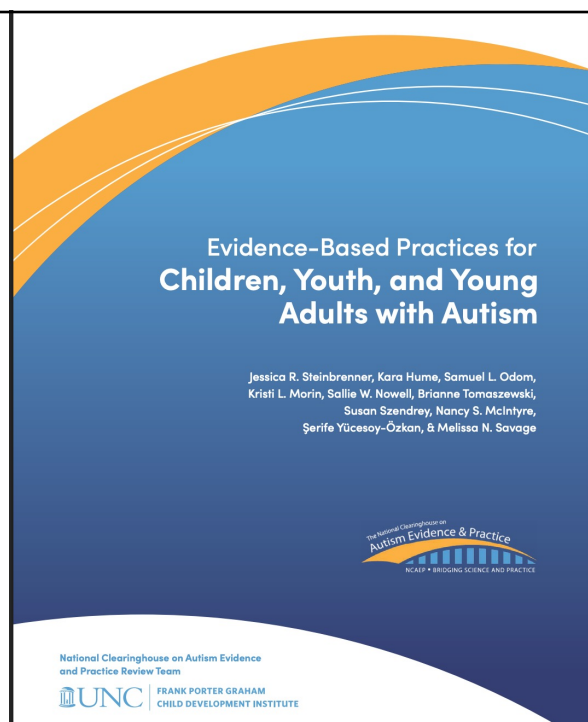

7

Evidensbaserad praktik

- Det finns många interventioner för barn med autism. De interventioner som forskare har visat är effektiva kallas evidensbaserade.
- Det finns ofta ett glapp mellan forskning och praktik
 - Vad finns det?
 - Vad ska vi välja?
 - Hur gör vi?

https://ncaep.fpg.unc.edu/wp-content/uploads/EBP-Report-2020_Accessible.pdf

8

APERS som en del av ett ramverk

Figur från NPDC

9

APERS

Autism Program Environment Rating Scale: Ett bedömningsverktyg för att skatta kvaliteten på den övergripande lärmiljön i förskola och skola för elever med autism

Resultatet:

Grund för strukturerad återkoppling och kontinuerlig handledning	Hjälper skolpersonal att identifiera styrkor och utvecklingsområden	Stöd för att sätta mål	Underlag för utvärdering
--	---	------------------------	--------------------------

<https://ki.se/kind/skattningar-och-bedomningsinstrument>

Autism Program Environment Rating Scale – Preschool/Elementary
Svensk version för förskoleklass och lågstadiet
APERS-Primary-SE

Skapad av:
Samuel L. Colton PhD
Ann-Sofi Fjöl
Ann W. Cox PhD
Svensk översättning:
Eric Zander
Svensk anpassning:
Hampus Björk, Sven Göte, Lise Röd-Pettersson och Klara Henningson

Autism Program Environment Rating Scale – Preschool
Svensk förskoleversion
APERS-P-SE

Skapad av:
Samuel L. Colton PhD
Ann-Sofi Fjöl
Ann W. Cox PhD
Svensk översättning:
Eric Zander
Svensk anpassning:
Hampus Björk, Sven Göte, Ulrika Ljung, Lars Kihlqvist Malmqvist
och Lise Röd-Pettersson

10

Forskningsprojekt

- Samarbete mellan Specialpedagogiska institutionen vid Stockholms universitet och KIND

- Finansierat av Vetenskapsrådet

- Doktorand: Klara Wenneborg
- Huvudhandledare: Hampus Bejnö
- Handledare: Lise Roll-Pettersson & Sven Bölte
- Medarbetare: Samuel Odom

Syfte:

Att undersöka om och hur inkluderande lärmiljöer för elever med autism kan skattas och utvecklas genom att anpassa, implementera och utvärdera APERS för användning i den svenska grundskolans tidiga år (förskoleklass till åk 3).

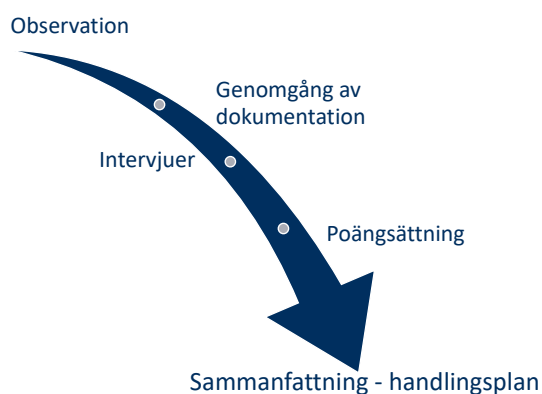
APERS har tidigare visat sig genomförbart och tillförlitligt i olika internationella utbildningsmiljöer (Odom et al., 2018, Bejnö et al., 2023).

11

Att använda APERS

10 Domäner

- Lärmiljöer
- Positivt lärklimat
- Kartläggning
- Pedagogik
- Kommunikation
- Socialt samspel
- Självständighetsfärdigheter
- Utmanande beteende
- Familjedeltaktighet
- Teamarbete

12

Exempel på item

Positivt lärklimat				
Item	1	3	5	Subdomän
9	☐ Personalen engagerar sig inte i eleverna när de kommer eller går hem. ☐ Personalen är ovänlig eller hälsar inte på eleverna på ett positivt sätt när de kommer eller går hem.	☐ En personal engagerar sig i de flesta elever när de kommer och går hem. ☐ En personal verkar vänlig och positiv när hen hälsar på eleverna.	☐ De flesta ur personalen hälsar på eleverna på ett åldersadekvat och individanpassat sätt (t.ex. verbal hälsning, teckenspråk). ☐ De flesta ur personalen ger ett vänligt och positivt intryck när de hälsar på eleverna.	Samspelet mellan personal och elever (gäller alla elever)

13

Exempel på item

Kartläggning				
Item	1	3	5	Subdomän
18-I	☐ De som arbetar direkt med eleven* känner inte till och vet inte vad som står i ÅP, individuell handlingsplan och/eller vilka extra anpassningar eleven har. ☐ De som arbetar direkt med eleven har inte tillgång till den senaste pedagogiska bedömningen och/eller den senaste funktionella beteendekartläggningen.	☐ En av de som arbetar direkt med eleven känner till och vet vad som står i ÅP, individuell handlingsplan och/eller vilka extra anpassningar eleven har. ☐ En av de som arbetar direkt med eleven har tillgång till den senaste pedagogiska bedömningen och/eller den senaste funktionella beteendekartläggningen.	☐ De flesta som arbetar direkt med eleven känner till och vet vad som står i ÅP, individuell handlingsplan och/eller vilka extra anpassningar eleven har. ☐ De flesta som arbetar direkt med eleven har tillgång till den senaste pedagogiska bedömningen och/eller den senaste funktionella beteendekartläggningen.	Dokumentation av mål och åtgärder

14

APERS domäner 1-5

- Lärmiljöer
 - Organisering av lärmiljön, Material, Visuella scheman, Övergångar under skoldagen
- Positivt lärklimat
 - Samspelet mellan personal och elever, Uppmuntra mångfald
- Kartläggning
 - Kartlägga utveckling, Dokumentation av mål och åtgärder, Planering av övergångar
- Pedagogik
 - Pedagogiskt upplägg, innehåll och strategier
- Kommunikation
 - Att planera för kommunikation, Kommunikationsfrämjande miljö, Lyhördhet för elevens kommunikation

APERS domäner 6-10

- Socialt samspel
 - Skapa tillfällen och möjligheter, Att lära ut och vara förebild
- Självständighetsfärdigheter
 - Personlig självständighet
- Utmanande beteende
 - Proaktiva strategier, Beteendekartläggning
- Familjedeltaktighet
 - Samarbete med familjen, Kommunikation, Möten mellan vårdnadshavare och skola
- Teamarbete
 - Arbetslagsmedlemmarnas utbildning, Samarbete mellan personal, elevhälsa, vårdnadshavare

Forskningsprojektet

- Studie 1: Översättning, kulturanpassning och validering av APERS för användning i svensk skola
- Studie 2: Genomförbarhetsstudie: APERS-baserad intervention i 10 klassrum i en skola under en termin
- Studie 3: Kvasiexperimentell gruppstudie: APERS-baserad intervention i 12 klassrum i två skolor under ett läsår, kontrollgrupp 12 klassrum i två skolor (ingen intervention)
- Studie 4: Intervjustudie (lärare, coacher, rektorer, vårdandshavare till elever i studie 3)

Journal of Autism and Developmental Disorders
https://doi.org/10.1007/s10803-024-06544-7

ORIGINAL ARTICLE

The Autism Program Environment Rating Scale in Swedish Primary School: Cultural Adaptation and Content Validation

Klara Wenneborg¹ · Lise Petterson Roll¹ · Sven Bölte^{2,3,4} · Samuel Odom⁵ · Hampus Bejnö¹

Accepted: 26 August 2024
© The Author(s) 2024

17

APERS-baserad intervention

18

Studie 2 preliminära resultat

- Deltagarna uppskattade det strukturerade upplägget, särskilt coachningen som hade koppling till skolvardagen och det som händer i klassrummet.
- Den APERS-baserade interventionen upplevdes passa väl in i organisationen och ligga i linje med skolans mål.
- Deltagarna beskrev målen som konkreta, hanterbara och stödjande för inkluderande lärmiljöer.
- Lärarna rapporterade positiva effekter för de aktuella eleverna efter interventionen. De lyfte också att andra elever gynnades av stöd på gruppnivå.

19

Studie 2 preliminära resultat

Ändringar till studie 3

- Önskemål om mer konkret planering i förväg (struktur och tidsåtgång).
- Behov av mer stöd och utbildning:
Coacherna upplevde att deras utbildning inte gett tillräcklig förberedelse för arbete med evidensbaserade praktiker och autism.

20

Sammanfattning

- Det har saknats ett beforskat verktyg gör att skatta kvalitet på lärmiljö för elever med autism i Sverige. Finns nu tillgängligt för fri nedladdning på svenska.
- APERS-interventionen (utbildning, skattning, återkoppling/handlingsplan, regelbunden coachning och utvärdering): genomförbar och uppskattad, kräver noggrann planering av tid, resurser och utbildningsinsatser.
- Resultaten från studierna tyder på att APERS, i kombination med fortbildning och handledning, kan förbättra kvaliteten på lärmiljön för elever med autism i svensk skola och förskola.

21

Referenser

- Bejnö, H., Roll-Pettersson, L., Klintwall, L., Långh, U., Odom, S. L., & Bölte, S. (2023). Adapting the preschool environment to the needs of children on the autism spectrum in Sweden: A quasi-experimental study. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy*, 30(3), 278–297.
- Bölte, S., Leifler, E., Berggren, S., & Borg, A. (2021). Inclusive practice for students with neurodevelopmental disorders in Sweden. *Scandinavian Journal of Child and Adolescent Psychiatry and Psychology*, 9, 9–15.
- Odom, S. L., Cox, A. W., & Brock, M. E. (2013). Implementation Science, Professional Development, and Autism Spectrum Disorders. *Exceptional Children*, 79(3), 233–251.
- Odom, S. L., Cox, A., Sideris, J., Hume, K. A., Hedges, S., Kucharczyk, S., Shaw, E., Boyd, B. A., Reszka, S., & Neitzel, J. (2018). Assessing Quality of Program Environments for Children and Youth with Autism: Autism Program Environment Rating Scale (APERS). *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 48(3), 913–924.
- Wenneborg, K., Pettersson Roll, L., Bölte, S., Odom, S., & Bejnö, H. (2024). The Autism Program Environment Rating Scale in Swedish Primary School: Cultural Adaptation and Content Validation. *Journal of Autism and Developmental Disorders*.

22